

„Żywo zarysowują się obrazy i wyobrażenia, żywo odbywają się działania bohaterów, pozostawiając ślad głęboki. Życie przedstawione w całej swej prostocie, takim, jakim jest, ale obrazowo, z uczuciem, zawiera w sobie siłę samorzną i robi wrażenie bez porównania głębsze i donioślejsze w skutkach, niż wrażenie dodatkowych komentarzy i wniosków umoralniających.”

[Strzemeska, Weryho 1895, s. 48]

Teatrzyki stolikowe z *darami* Froebela

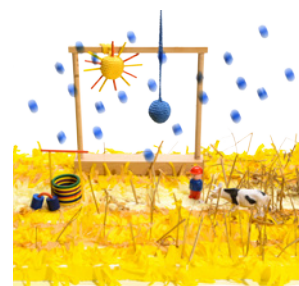
Justyna Strzemeska i Maria Weryho – autorki *Wychowania przedszkolnego* – zauważyły już ponad 130 lat temu, że umiejętne przedstawienie rzeczywistości, np. w formie teatrzyku stolikowego z wykorzystaniem *darów*, ma zdecydowanie większą siłę oddziaływania na dziecięce umysły niż „suche” opowiadanie.

Podstawa programowa wychowania przedszkolnego (PPWP) nakłada na nauczycieli obowiązek realizowania treści w zakresie XVII obszarów. Do ich realizacji warto wykorzystywać różnorodne teksty kultury, w tym wiersze, prozę, zagadki, rymowanki, piosenki, utwory muzyczne. W zależności od potrzeb nauczyciela i dzieci, zakładanych celów czy tematyki tygodniowej, miesięcznej, dostosowanych np. do aktualnej pory roku, można je interpretować różnorodnie. W przypadku wykorzystywania utworu literackiego, z reguły przychodzi nam na myśl realizacja treści z zakresu edukacji językowej. Jednak dzięki odpowiedniej interpretacji każdy tekst można zmatematyzować tak, by móc zrealizować treści z zakresu edukacji matematycznej, czy uwypuklić tło przyrodnicze poprzez odpowiednie zaprezentowanie świata przedstawionego lub wykorzystanie *darów* natury. Od inwencji nauczyciela zależy sposób pokierowania zajęciami tak, by skierować uwagę dziecka na właściwe tory i poprowadzić je w kierunku oczekiwanych rezultatów. Jak pisze Barbara Bilewicz-Kuźnia: „Łączenie *darów* z pogadanką lub opowiadaniem jest o tyle korzystne, że w toku prezentacji treści bajki czy innego zagadnienia, na przykład problemu matematycznego lub zadania percepcyjno-motorycznego z użyciem konkretnych, mówiąc ogólnie: animacji treści za pomocą *darów*, koncentracja

uwagi dzieci wzrasta, a odwołanie się do schematycznych wzorów sprzyja aktywizowaniu pamięci i prowokuje dzieci do wypowiedzi” [Bilewicz-Kuźnia 2014a, s. 43]. Mali widzowie chętniej i bardziej efektywnie uczestniczą w zajęciach, dostrzegają problemy i szybciej je rozwiązują, jeśli mają przed oczami inscenizację, do której mogą stale się odwoływać. Zaprezentowany podczas spotkania w porannym kole teatrzyk może się stać niezastąpionym punktem wyjścia do dalszych działań edukacyjnych, ale też często zabawowych według pomysłu przedszkolaków. Warto więc zadać dzieciom pytanie kluczowe z punktu widzenia edukacji według Froebela: *Co byście chcieli robić po obejrzeniu teatrzyku? W co chcielibyście się bawić?* Nowa jakość związana z wizualizacją przy pomocy *darów* Froebela stymuluje dziecięce umysły do poszukiwania nowych rozwiązań, generowania niestandardowych pomysłów, co sprzyja stymulowaniu rozwoju myślenia symbolicznego, abstrakcyjnego oraz operacyjnego.

Dzieci powinny być włączane do aktywnego przygotowywania elementów świata przedstawionego utworów literackich. Można to robić np. rano, gdy przedszkolaki schodzą się do przedszkola, wyznaczać scenografów, reżyserów, rekwizytorów – zgodnie z wytycznymi PPWP mówiącymi o tym, że dziecko powinno być wcielane w rolę zarówno widza, jak i aktora (obszar VII). Wówczas wyzwalac się u niego będzie poczucie sprawstwa, tak ważne do budowania poczucia własnej wartości, ale też przełamywania nieśmiałości czy pokonywania tremy. Przedszkolaki włączające się w przygotowania będą chętniej angażowały się w dyskusję na bazie prezentowanych treści.

Do przygotowania teatrzyku stolikowego, oprócz *darów* Froebela, wykorzystać można to, co zgromadzone jest w przedszkolnych salach – gotowe elementy scenografii, zabawki z „małego i średniego świata” (zabawki do wykorzystania w pracy z *darami*), tiule, materiały czy zwykłą bibułę, ale również konstrukcje przygotowane z wykałaczek i namoczonego grochu. Współczesne freblanki często wykorzystują dary natury, dlatego też bardzo ważne jest, by w teatrzykach stolikowych również je eksponować, wykorzystywać przyrodnicze okazy jako elementy scenografii, jako materiał do konstruowania postaci czy wreszcie bazę do imitowania różnych środowisk naturalnych.

Istotnym elementem w edukacji dzieci jest operowanie symbolem, proponowanie niedostępnych rozwiązań, które będą prowokowały do myślenia, rozwijały wyobraźnię, pobudzały kreatywność. Symboliczne ukazywanie postaci pozwala na szerszą interpretację i szersze postrzeganie prezentowanych treści. Nie zamyka dziecięcych wyobrażeń w utartych schematach, nie blokuje tworzenia indywidualnych wizji czy interpretacji. Dzięki temu, każdy przedszkolak może zbudować subiektywny obraz obserwowanej rzeczywistości i skonfrontować go, w toku rozmów, z wizją kolegów. Poprzez takie działania otwieramy drogi do indywidualności, dajemy możliwość wypowiadania się, z naciskiem na to, że nie ma złych odpowiedzi, niewłaściwych interpretacji, są natomiast różne sposoby odbierania sztuki, co jest niezwykle cenne. Sposób postrzegania przez dzieci np. postaci występujących w przedstawieniu mogą zweryfikować wykonane po jego obejrzeniu ilustracje – na każdej z nich prawdopodobnie powtarzać się będą kolory klocków, jednak dzięki dorysowanym przez dzieci dodatkowym elementom na wystawie prac nie zobaczymy 24 identycznych rysunków. Przygotowani z kolorowych sześciąt, walców i kul bohaterowie przedstawienia za każdym razem mogą być inną postacią – Babą Jagą, Krasnalem Chałabą, Szewczykiem Dratewką – w zależności od tego, jak tę postać przedstawimy.

Przed rozpoczęciem zajęć warto zadbać o odpowiednią atmosferę. Poprzez zastosowanie zabawy wyciszającej dobrze jest skupić uwagę dzieci na tym, co będzie się działo na małej scenie stolikowej. Nie bez znaczenia jest też sposób przekazania przez nauczyciela treści prezentowanego utworu, należy pamiętać o tym, że scenografia stanowi jedynie tło wydarzeń, najważniejsze zaś jest słowo i jego interpretacja. Nauczycielka więc „opowiadać powinna z całym przejęciem, tak, jakby mówiła o rzeczach dla siebie bardzo ciekawych i doniosłych. Nie same słowa grają tu ważną rolę: spojrzenie, wyraz twarzy, głos – wszystko winno przyjąć należyty wyraz” [Bilewicz-Kuźnia 2014b, s. 208], wówczas dopiero przedstawienie będzie pełne.

*Froebelski teatrzyk zaprasza dziś was,
na przedstawienie nadchodzi czas.
Klocki, piłeczki, pierścienie, patyczki
zmieniają się w piękne zamki i księżniczki.
Włącz wyobraźnię – uruchom myślenie,
świat wyobraźni na przedszkolnej scenie!*

POSTAĆ

*Na sznurku spróbuj zawiązać supeł –
zrobisz to, bo jesteś zuchem!
Nawlecz sześciąt, walec, kulę
i nie pomyśl się w ogóle!
Sześciąt – nogi
Walec – brzuch
Kula – głowa
Twoja postać już gotowa! ■*

Katarzyna Małek – absolwentka filologii polskiej, kwalifikacyjnych studiów podyplomowych w zakresie diagnozy i terapii dysleksji rozwojowej, studiów podyplomowych w zakresie diagnozy i terapii trudności szkolnych i wad mowy, nauczyciel wychowania przedszkolnego. Entuzjastka innowacyjnych metod pracy z dziećmi w wieku przedszkolnym – pedagogiki według planu daltońskiego, koncepcji F. Froebela. Edukator Froebel.pl, autorka publikacji „Teatrzyki – wielka księga inspiracji”.

partner cyklu

Bibliografia

- Bilewicz-Kuźnia B., *Dar zabawy. Metodyka i propozycje zajęć z dziećmi według założeń pedagogicznych F. Froebela*, Zakład Pomocy Szkole, Lublin 2014a.
- Bilewicz-Kuźnia B., *Program wychowania przedszkolnego Dar zabawy*, Zakład Pomocy Szkole, Lublin 2014b.
- Strzemeska J., Weryho M., *Wychowanie przedszkolne. Podręcznik dla wychowawców*, nakładem Księgarni Teodora Paprockiego i S-ki, Warszawa 1895.

Paweł i Gawęł – zadania inspirowane fragmentami wiersza Aleksandra Fredry

Podstawa programowa: I.1; II.5; III.1,2,3,4; V.1,4; VII.1,2; VIII.2; IX.2; X.1; XIII.1,2,3,4,5; XIV.7.

Cele zajęć:

- rozwijanie wyobraźni;
- klasyfikowanie obiektów ze względu na cechy jakościowe;
- doskonalenie umiejętności liczenia i przeliczania z zastosowaniem liczebników głównych i porządkowych;
- kształtowanie umiejętności uważnego słuchania i skupiania się na teatryku; odgrywanie scenek sytuacyjnych;
- organizowanie pola spostrzeżeniowego;
- wdrażanie do dokonywania analizy, syntezy, abstrahowania i uogólniania;
- rozwijanie logicznego myślenia;
- wzbudzanie poczucia empatii wobec innych;
- wdrażanie do stosowania różnych technik plastycznych (perforowanie);
- zachęcanie do spożywania owoców poprzez samodzielne przygotowywanie posiłku;
- kształtowanie słuchu fonematycznego i pamięci słuchowej poprzez rymowanki.

Metody pracy:

- podające – objaśnienie, instrukcja, pokaz;
- poszukujące – rozmowa;
- ekspresyjne – swobodna ekspresja;
- praktyczne – zadania, ćwiczenia.

Formy pracy:

- indywidualna;
- grupowa;
- zbiorowa.

Środki dydaktyczne: dary Froebla do zilustrowania treści; schematy konstrukcji; fragmenty wiersza Aleksandra Fredry „Paweł i Gawęł”; owoce do przygotowania poczęstunku; nożyki, deski, talerze; materiały, z których buduje się domy; podkładki do perforowania, szablony, pinezki; odtwarzacz CD; płyta CD z dowolnym nagraniem skocznej muzyki.

Przebieg zajęć:

I. PORANNE KOŁO

♦ Zabawa z piłeczką z daru 1.

*Zielona piłeczka wita was –
na zajęcia nadszedł czas!
1, 2, 3 – przedstawcie nam się wy!
Jak masz na imię, powiedz mi!*

♦ Rozwiązanie zagadki tematycznej.

*W nim mieszkasz ze swoją rodziną całą,
rodzajów tych budynków jest w świecie niemało.
Ma okna, ma drzwi, pokoje też są,
z pewnością już zgadłeś, że jest to...*

♦ Teatrzyk stolikowy na podstawie fragmentu wiersza „Paweł i Gawęł” Aleksandra Fredry.

Paweł i Gawęł w jednym stali domu,
(piętrowy dom z dwóch pudełek
ustawionych jedno na drugim z D.5 i D.6)
Paweł na górze, a Gawęł na dole;
(sześcian, walec, kula nawleczone na sznurówkę z D.1.2)
Paweł spokojny, nie wadził nikomu,
(postać z D.1.1 w kolorze zielonym)
Gawęł najdziksze wymyślał swawole.
(postać z D.1.1 w kolorze czerwonym)
(...)

Znosił to Paweł, nareszcie nie może;
Schodzi do Gawęła i prosi w pokorze: (schody z D.4)
„Zmiłuj się, waćpan, poluj ciszej nieco,
Bo mi na górze szyby z okien lecą”. (kwadraty z D.7)

A na to Gawęł: „Wolność, Tomku,
W swoim domku”.

(...)

Nazajutrz Gawęł jeszcze smacznie chrapie, (łóżko
z prostopadłościanów z D.6)
A tu z powąły coś mu na nos kapie. (niebieskie punkty
z D.10)

Zerwał się z łóżka i pędzi na górę.
(po schodach)

(...)

„Co waćpan robisz?” „Ryby sobie łowią”.
(punkty z D.10 i patyczek z D.8)

„Ależ, mospanie, mnie kapie po głowie!”
A Paweł na to: „Wolność, Tomku,
W swoim domku”.

Z tej to powiastki morał w tym sposobie:
Jak ty komu, tak on tobie.

(Źródło: „Kraina wierszy. Najpiękniejsze wiersze dla dzieci”,
wybór I. Krynicka, Wyd. Wilga, Warszawa 20013, s. 9)

- ♦ **Pytania do treści:** Kto wystąpił w wierszu? – porównanie postaci (liczenie obiektów), określanie kształtu brył, z których zostały wykonane. Jak zachowywali się sąsiedzi wobec siebie? Jak wyglądał ich dom, kto mieszkał na górze, a kto na dole? Co oznacza morał tej powiastki?

- ♦ **Zdania niedokończone.** Dzieci stoją w kręgu, przekazują sobie piłkę z D.1.

*Ciekawska piłeczka się w koło przemieszcza,
Niech każdy jej powie, na którym piętrecie mieszka...*

- ♦ **Zabawa ruchowa przy dowolnej skocznej muzyce.** Dzieci poruszają się swobodnie po sali, na pauzę w muzyce wchodzi po schodach (odliczanie od 1 do 8), łowią ryby, zachowują się spokojnie jak Paweł, a na kolejną pauzę schodzą w dół (liczą od 8 do 1) i skaczą, biegają jak Gaweł (inscenizacja).

- ♦ **Kreatywne domy.** Praca w zespołach, których skład jest dobierany losowo – w workach heurystycznych są dwadzieścia cztery elementy z D.1.1 (co daje sześć zespołów po cztery osoby). Dzieci wybierają spośród siebie przewodniczącego, któremu nauczyciel zawiesza na szyi sznurówkę z danym elementem: sześcianiem żółtym lub zielonym (po cztery sztuki), walcem pomarańczowym lub fioletowym (po cztery sztuki), kulą niebieską lub czerwoną (po cztery sztuki).

- ♦ **„Kreatywne domy”** – konstrukcje według pomysłu dzieci lub z wykorzystaniem schematów z dowolnymi *darami*. Po skończonej pracy przewodniczący omawiają wspólnie przygotowaną konstrukcję.

II. PRACA W ZESPOŁACH ZABAWOWO-ZADANIOWYCH

Kącik darów – budowanie domów dla figurek z małego świata i/lub elementów wyposażenia wnętrza. **Kącik twórczy** – perforowanie wzorów domów. **Kącik badawczy** – badanie materiałów wykorzystywanych do budowy domów, np. gliny, drewna, kamieni, słomy. **Kącik gospodarczy** – „Zdrowa, bo domowa kompozycja owocowa” – przygotowanie sałatki owocowej. ■

PAKIET

POMOCY DYDAKTYCZNYCH

historyjki obrazkowe

ilustracje do bajek, baśni i wierszy

fotografie i ilustracje tematyczne

plansze zadaniowe

80 kart A4 profesjonalnych materiałów
do scenariuszy zajęć i artykułów,
które znajdziesz w miesięczniku

PAKIET JEST INTEGRALNĄ CZĘŚCIĄ
miesięcznika BLIŻEJ PRZEDSZKOLA.

Nie ma zatem możliwości zakupu
pakietu bez miesięcznika, ale...

Zadzwoń i dowiedz się, jak zamówić
PRENUMERATĘ PAKIETU POMOCY
DYDAKTYCZNYCH TYLKO DLA SIEBIE

12 631 04 10, wew. 102

blżej
przedszkola

www.blzejprzedszkola.pl/plus